

Vprašanje 21. Namenjen sem kupiti enoletno žrebe, ki ima pa po zadnjih kolenih mehurje ali mahovnice. Ali se da ta napaka odpraviti in s čim? Lastnik pravi, da je dobilo žrebe mahovnice samo od letanja. (A. B. v G. pri Celji.)

Odgovor: Bolezen ali napaka, katere omenjate, niso mahovnice, ampak mehurji, ki so večje ali manjše, okrogle mehke, navadno neboleče otekline, ki se napravijo, okrog členov ali po kitnih nožnicah. Mehurji se napravijo, kadar se kitnega mazila preveč pod kožo nabere ter se kitne nožnice preveč raztegnejo. Kar se tiče vzrokov, gotovo ja, da je mehkužna živina posebno podvržena mehurjem. Sicer jih pa lahko napravi vse, pri čemur členi ali kite preveč trpe. Najnavadnejši vzrok je prezgodnje naprezanje mladih konj, ali pa če žrebeta preveč okrog letajo, posebno po mokrotnih pašnikih in potih. Mehurji se pa tudi naredo, ako se žival v hitrem teku bliskoma ustavlja, če si člen izvine i. t. d. Sicer ima pa vsak star konj, ki je mnogo delal, gotovo mehurje, zlasti če je dobival malo tečne krme. Navadno mehurji ne bole, in konj, ki jih ima, zato ni nič manji raben, vendar ni lep. V obče je težko odpraviti mehurje in, ako ne bole in človek ne gleda na lepoto, tudi nepotrebno. Ako pa vendar hočete žrebeta ozdraviti od mehurjev, priporočam Vam pa zelo, prepustite zdravljenje izkušenemu živinozdravniku, kajti kakšen mazač lahko naredi iz sicer prav nič nevarnih mehurjev kako drugo hudo in neozdravno bolezen.

Vprašanje 22. Odkar imam ovne kmetijske družbe, imam veliko srečo pri reji. Večina ovac povrže dvakrat na leto, žalibog skoraj samo ovne. Ovni tega plemena so pa odrasli neizrečeno hudi, bijejo se in trkajo, da se kar zemlja trese, in enega so uže umorili. Svetujejo mi ovne dati rezati ali popraviti. Ker pa o tem nimam nobene izkušnje, zato vprašam: Ali jih je varno rezati in v kateri starosti ter ob katerem času? (J. P. v G.)

Odgovor: Čudno se nam zdi, da v Vaših krajih režnja ovnov ni v navadi, saj se tisti ovni, katerih ne rabimo za pleme ter jih režemo, veliko hitreje debele in se med saboj ne trkajo tako zelo kakor nerezani. Ovne lahko daste rezati v vsaki starosti in ob vsakem vremenu, da le ni premrzlo in ne prevroče. Najbolje je rezati takoj mlade, t. j. 3 do 10 tednov stare. Taki dobe drobne kosti, bolj fino volno in se radi debele. Ovnov ni težko in tudi ne nevarno rezati, kdor pa to delo opravlja, mora seveda imeti potrebno vajo in izkušnjo.

Vprašanje 23. Ali se dobe pri kmetijske družbi v Ljubljani sadike od akacij? (J. B. na Bl.)

Odgovor: Družba nima na prodaj drugega drevja nego samo visokodebelno sadno drevje.

Vprašanje 24. Pri nas se večkrat naredi našim konjem v škarjah bula, vsled tega jim vrat zateče, da kar jesti ne morejo. Čez nekaj časa se bula predere, in tudi iz nosnic teče neka gešča. To bolezen imenujemo smoliko.

Kako se da ta bolezen odvrniti, kako zdraviti, kaj ji je vzrok in ali je nalezljiva? (Društvo K. v G. na Štajerskem.)

Odgovor: Smolika spada med groznične bolezni, nastale vsled prehlajenja, ter napada navadno 2 do 5letne konje. Smolika je nalezljiva, in ker so skoraj vsi naši hlevi, posebno pa gostilniški, okuženi po tej bolezni, zato jo tudi skoraj vsak naš konj dobi. Razen nalezljivosti so tudi vzroki tej bolezni prehlajenje, hitra menjava toplote, in to zlasti, kadar mladi konj menjava zobe ali pa pride k drugemu gospodarju v druge razmere. Dokler ni smolika nevarna, ni rabiti zdravil, ampak pustite, da jo živina preboli, saj je nobena reč ne ustavi. Konja je imeti na toplem in mu dajati tečne in lahke krme. Bula v škarjah naj se sama predre, nikakor je pa ni prerezati. Da se bula hitro predere, naveže se kaj tacega na njo, kar toploto drži, in obveže z ovčjo kožuhovino. Ako pa smolika postaja vsled prehlajenja, mokrote, napačnih zdravil itd. nevarnejša, poklicati pa treba nemudno živinozdravnika.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

150.

Odgovori na Vaša vprašanja.

V Waldecks-Plantu 1884.

Pozno sem prejel Vaš list, to pa zato, ker me ni bilo doma. Napravil sem izlete na več strani. Popisati Vam hočem vse na kratko. Najpreje pa moram odgovoriti na razna Vaša vprašanja.

Radi bi vedeli, kakošna je Keiskamma, ali je naselbina. Keiskamma ni naselbina, tako se naziva stara, opuščena kopanina. Jaz stanujem v samoti nad reko. Deset minut od mene je šola. Učitelj je ob enem tudi mirovni sodnik za tukajšno okolico. Blizu šole stoji policija. Navadno imamo po tri policaje. Sedaj nam bodo nekda še te vzeli. Gotovo ste kaj čitali o novej republiki „Stelli“. Ta republika je nastala tako-le. Kjer se ljudstvo množi, nastane preje ali sleje pomanjkanje zemlje, tako je tudi v Transvaalu. Vsak kmet ima farmo, navadno 4.000 akrov obsežno. No to je uže nakaj. Mnogi farmarji imajo veliko obitelj, a vsak sin hoče imeti svojo farmo. Kje jih vzeti? Zato so se zbrali boeri v južnozahodnem kosu Transvaala, napadli dva sosedna črna glavarja in jima zemljo vzeli. Ta prisvojeni kosi so nazvali „Stello“. Nova republika pa je Angležem trn v peti, zapira jim pot v notranjo Afriko. Poslati hočejo vojno, da je razbije. Zato bodo pobrali tudi vse policaje, ker jim vojniov primanjkuje. Toda Angleži bodo imel

dosta posla, kajti Stella ima silno oporo v Transvaalu, in je sploh vse zoper zloglasne Angleže. V okolici keiskamskeje stojé posamezne kaferske kolibe. Pol ure naprej je Waldecks-Plant, kjer sta dva trgovca, eden ima tudi pošto. Za Waldecks-Plantom je pusto, in dvanajst angleških milj naprej stoji Barkly, ki je glavna neselbina za okolico. Še 26 milj naprej pa je Kimberley.

Radi bi vedeli, katera je najpripravnejša pot na demantovo polje, ali na Port Elizin, ali na zaliv delagojski. Preko zaliva delagojskega nobeden ne potuje, ker do sedaj še ni dobrih potov po Transvaalu. Razen tega je pobrežje zaliva delagojskega zelo nezdravo, zlasti Evropejcu. Mnogi so uže ondi legli v prezgodnji grob. Najboljša in najhitrejša pot je od Southamptona do Kapskega mesta, a od tu v Port Elizin od koder vodi železna cesta do Colesherga. Navadno se spusti vsak po tem potu, ker je najkrajši in cenejši, in vodi po zdravih krajih. Tudi s Kapskega mesta drži železna cesta do mesta, ki mu velé De-tar. Od tu se tudi kmalu pride v Kimberley.

Okolica kimberleyska je peščena, žalostna pustinja, brez drevja in studencev. Sedaj so ustanovili delniško družbo, ki bode s parnimi stroji dovajala vodo z Vaala, 18 angleških milj daleč. Novembra mesca lanskega leta je kopal v Kimberleyskih kopaninah mlad Hrvat, Jurij Daborovic. Bil je čvrst in zdrav junak. Pred tremi leti je delal blizu mene v Keiskammi. Pogosto sva se shajala in pogovarjala po slovanski, kar mi je bilo na vso moč ljubo in drago. Daborovic je hotel razstreliti z dinamitom veliko skalo v claimu. Kadil je smodko. Po nesreči je pala iskra na patronc, in nesrečnega mladenča je raztrgala na kosce. Pobrli so razmetane ude, položili v vrsto in zagrebli. Kedar Vam bode prilika, sporočite to njegovim ljudem. Take nesreče se prigajajo vsak čas. Beli delavci se ponesrečijo navadno pri strojih, ali pri strelu, črnci pa pri posipinah.

Vprašali ste v pismu, ob čem ljudje tu živé. Glavna hrana jim je meso. Kdor ima dosta zasluzka, živi kakor v Evropi. Mnogi belci živé zgolj ob koruzi, kakor domačini. Zmeljejo je na deb lo in skuhajo na kropu. Taka kaša ali močnik je edina krana ubožnim belcem in vsem domačinom. Beli naselniki meljejo koruzo z mlini, ki so podobni našim mlinom za kavo. V Transvaalu imajo tudi mline na vodi. Kafri pa zrnje tró v izdolbenem kamnu ali lesu. Takajšni domačini radi pojedajo tudi nagnjite stvari, divjačino, govedo, drobnico, vse jim gré v slast. Zato pa tudi pogosto bolehajo.

Oranjska država in zemlja Grikvov ste siromašni v primeri z drugimi kraji. Ves ta prostor do malega je peščen ali kamenit, in nerodoviten. Lesa ni, vode malo. Včasih ne dežuje po devet mescev, in zato je vse posmojeno. Letošnje leto je bilo izredno suho. Poginilo je mnogo repov. Ljudje so s strahom gledali kaj bode, molili so in prosili dobrotno nebo, naj bi namočilo suho, zemljo. Napovedan je bil spokorni dan, nobeden ni delal, vsak je molil in se postil.

Vedeti hočete, kakošna zverina in kakošni ptiči so v teh krajih. Zverine je zelo malo, ker ni pravega lesa, tudi ni paše, ki bi jo privabljala. Sem in tje zablodi posamezna antilopa v te kraje, ali kmalu preide. Drobni ptičev je dosta, imajo dovolj zavetja po nizkih goščah. Po letu je tu mnogo lastavk, navadno so krotke in se dado rade prijati. Ob Vaalu, kjer je dosta skal in gošče, klatijo se tudi pavijani. Po rekah živé razne ribe. Največ je neke vrste, ki jej velé „barbes“. Eno sem vstrelil, tehtala je 64 tuntov. Flora ali cvetana je tu zelo siromašna. Kedar ponehava deževje, poganjajo razne cvetlice, ali kedar pritisne suša, kmalu je vsemu konec. Premožni naselniki gojé cvetlice po vrtih. Prav dobro jim uspevajo, ker je obnebye ugodno razvijanju bilin. Ali treba je roke ljudske, če ne bi kmalu konec vzele.

Zanima Vas, kako so osledili demante v Afriki. To je kratka povest. Leta 1869 je našel nek črn pastir v kraju, kjer se Vaal v Oranj izliva, na ozemlju Oranjske države, svetel kamen, ki ga ni nobeden poznal. Pozneje so spoznali v Hopetownu v Kapske koloniji, da je to demant. Dali so zanj črncu nekaj stotin ovac. Kamen so poslali v London. Velé, da so ga prodali za 14,000 liber šterlingov. Tehtal je 83 k. Sledili so dalje za demanti in osledili so jih ne samo ob Vaalu, temveč tudi ondi, kjer je sedaj Kimberley, Oldu de boers, Bultfontein in Dutoispan.

Naznanili ste mi tudi, da sem pomiloščen in se morem brez skrbi vrniti v Češko. Res je to. Imam v roki uradno naznanilo, da me je Njegovo Velečanstvo cesar avstrijski pomilostil dnè 25. junija 1881. l.

Toliko na Vaša vprašanja.

Vaš

C. P.

151.

Izleti.

V Waldecks — Plantu 1884.

Sedaj pa še kaj o mojih izletih. Septembra lanskega leta sem se spustil na pot. Najpreje sem prešel novo republiko Stello. Glavno mesto jej je Vrieburg. Do sedaj ima samo nekaj kolib in barak. Od tu sem potoval čez Taung, Mamuso, Lichtenburg in Zeerust. Prišel sem do gor dvarskih. Pokojni Petermann v Goti je pričbil v svojih listih „Geographische Mittheilungen“, da so v gorah dvarskih osledili zlate žile. Koj se je oglasil Forster, član zemljepisne družbe v Londonu, in pobijal to trditev. Forster dobro pozná južnoafriški svet, vsega vkup je preživel 25 let v teh krajih. Bil sem radoveden, kateri ima prav. Prehodil sem te gore, ali o zlatih žilah tu ni vedel nobeden. Potem sem se spustil k Pretoriji.

Znano Vam je gotovo, da angleški dobičkolovci uže dve leti obračajo pozornost na transvaalske gore, zlasti v lydenburškem okraju, kjer so tu in tam kremenni